

Aan de commissie(s)
Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport

Geachte commissieleden,

In deze brief wil ik u informeren over de ontwikkelingen ten aanzien van gesloten jeugdhulp, ook wel JeugdhulpPlus genoemd. JeugdhulpPlus is een gesloten jeugdhulpvorm voor jeugdigen die voor zichzelf en/of hun omgeving een gevaar vormen. Als lichtere vormen van jeugdhulp geen oplossing meer bieden, kan de kinderrechter een machtiging gesloten jeugdhulp afgeven. Deze kinderen kampen met ernstige psychische problemen en/of een lichtverstandelijke beperking en vertonen bijvoorbeeld agressief gedrag richting anderen, zijn suïcidaal of slachtoffer van een loverboy. In landsdeel Zuidwest (de provincie Zuid-Holland) zijn ongeveer 200 kinderen gesloten behandeld in 2022. Het betrof 40 kinderen uit Rotterdam.

In de regiovisie "Nabij en passend" heeft de gemeenteraad de ambitie uitgesproken om jeugdigen zo thuis als mogelijk te laten opgroeien. Als regio willen wij zoveel mogelijk voorkomen dat een kind uit huis wordt geplaatst en als thuis wonen (tijdelijk) niet meer kan, streven we ernaar jeugdigen te laten opgroeien in een situatie die zoveel mogelijk op een thuis lijkt. Daarom willen wij JeugdhulpPlus zoveel mogelijk afbouwen en in plaats daarvan meer intensieve ambulante jeugdhulpvormen en kleinschalige verblijfsvoorzieningen inzetten. Dit sluit aan bij de ambitie van het rijk. Er zal echter altijd een groep jeugdigen blijven die voor hun eigen veiligheid, dan wel die van de omgeving of samenleving gesloten jeugdhulp nodig heeft. Ook deze groep jeugdigen bieden we natuurlijk passende jeugdhulp.

De ambitie die wij als regio nastreven, is een beweging die ook landelijk te zien is en waar het afgelopen jaar ook veel maatschappelijke aandacht voor is geweest. Het gevolg hiervan is dat de afbouw van JeugdhulpPlus sneller gaat dan voorzien. Deze positieve ontwikkeling heeft echter ook nadelige gevolgen. Dit betreft met name de financiële situatie van de jeugdhulpaanbieders die JeugdhulpPlus aanbieden. Dit komt onder meer omdat de vaste lasten die de aanbieders van gesloten jeugdhulp hebben (o.a. huisvestingslasten en personeelslasten) gelijk blijven tegenover teruglopende inkomsten door de dalende instroom. In ons landsdeel Zuidwest zijn iHUB en Schakenbosch gecontracteerd door de vijf jeugdhulpregio's voor gesloten jeugdhulp.

De gemeenten in de regio Rijnmond werken samen voor (gesloten) jeugdhulp in een regeling, de gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijnmond (GRJR). De GRJR trekt op met andere jeugdhulpregio's in het landsdeel; Haaglanden, Holland-Rijnland, Midden-Holland en Zuid-Holland-Zuid. Wij maken gezamenlijk afspraken hoe we de toekomst van de JeugdhulpPlus voor ons zien en wat wij van de zorgaanbieders hierin verwachten.

Zorgelijke financiële situatie bij zorgaanbieders gesloten jeugdhulp

Wanneer de continuïteit van jeugdhulp in gevaar is of dreigt te komen, kan de landelijke Jeugdautoriteit besluiten het 'Draaiboek Continuïteit jeugdhulp' in werking te laten treden. De Jeugdautoriteit is een organisatie die vanuit het Rijk de opdracht heeft om onder meer problemen met de continuïteit van cruciale jeugdhulp te signaleren en helpen oplossen. Het 'Draaiboek Continuïteit Jeugdhulp' bevat een escalatieladder met zes treden, die per trede acties beschrijft passend bij de ernst van de situatie. Bij acute financiële problemen stellen de accounthoudende regio's of gemeenten zich garant voor een oplossing. Voor Schakenbosch is dit de gemeente Den Haag. Voor iHUB is dit de GRJR, omdat gemeenten het mandaat bij de GRJR hebben belegd.

Begin 2022 is gebleken dat Schakenbosch zonder ingrijpen niet duurzaam voort zou kunnen bestaan. Daarom is in de eerste helft van 2022 het landelijk 'Draaiboek Continuïteit jeugdhulp' ingezet en Schakenbosch bevindt zich sindsdien op trede vier (problematisch) van het draaiboek. Bij een situatie in trede 4 horen de aanbieders onder regie van de accounthoudende regio's een continuïteitsplan op te leveren. Ook iHUB is daarna in financieel zwaar weer beland. Sinds oktober 2022 bevindt de JeugdzorgPlus van iHUB zich eveneens op trede vier (problematisch). Om de zorgcontinuïteit voor kinderen in onze regio te garanderen heeft de GRJR in 2022 op drie momenten iHUB financieel bijgestaan, zodat de salarissen van het personeel betaald konden worden. Tot eind december 2022 is intensief gewerkt aan de omzetting van deze regionale steun aan iHUB naar een financieel construct waarbij het hele landsdeel risicodragend is. Het betreft immers zorg voor kinderen uit het hele landsdeel.

Onderzoek naar het toekomstperspectief van gesloten jeugdhulp

Bovengenoemde situatie heeft ertoe geleid dat de Jeugdautoriteit de accounthoudende regio's Haaglanden en Rijnmond heeft verzocht om samen met iHUB en Schakenbosch, naast de individuele continuïteitsplannen die de aanbieders opstellen, tot een gezamenlijk plan te komen voor de gesloten jeugdhulp in het landsdeel.

Om tot een gedegen gezamenlijk plan te komen, is aan onderzoeksbureau AEF de opdracht gegeven de zorgbehoefte van de doelgroep JeugdhulpPlus inclusief alternatieve zorgvormen voor ons landsdeel in kaart te brengen. Hier is daarbij gevraagd een onderbouwde inschatting te maken van het aantal structureel benodigde plekken JeugdhulpPlus en al ontwikkelde en nog te ontwikkelen alternatieve zorgvormen. Eind december 2022 is dit onderzoek opgeleverd. AEF heeft ingeschat dat het landsdeel op termijn structureel 55-90 plekken gesloten jeugdhulp nodig blijft hebben.

Zorgen om zorgcontinuïteit en Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

Terwijl deze processen liepen, bleef de financiële situatie van onze aanbieders kwetsbaar en maakte de Jeugdautoriteit zich zorgen over de continuïteit van de gesloten jeugdhulp in ons landsdeel. Om die reden heeft zij de staatssecretaris geadviseerd de gemeenten in het landsdeel onder Interbestuurlijk Toezicht te plaatsen. Op 17 november jl. heeft de staatssecretaris van VWS, Maarten van Ooijen, besloten dit advies op te volgen.

Het Interbestuurlijk Toezicht wordt uitgevoerd door het ministerie van VWS en kent vijf verschillende fasen. De staatssecretaris heeft trede twee van toepassing verklaard. Dit betekent dat de staatssecretaris zich over de situatie laat informeren ('fact finding'). Daarover heb ik als voorzitter van de GRJR samen met de wethouder jeugd van Den Haag inmiddels al verschillende gesprekken gevoerd met de staatssecretaris, de Jeugdautoriteit en de bestuurders van iHUB en Schakenbosch. Ik heb in deze gesprekken bij de staatssecretaris aangedrongen dat ook het rijk, als stelselverantwoordelijke, regie neemt ten aanzien van de afbouw en transformatie van de JeugdhulpPlus. De afbouw van de gesloten jeugdhulp is immers een landelijke trend en gaat in een zodanig tempo dat landelijke coördinatie nodig is om te voorkomen dat toekomstplannen van het ene landsdeel strijdig zijn met plannen elders. Het heeft lange tijd ontbroken aan regie vanuit VWS op dit vraagstuk, maar inmiddels is hiermee een begin gemaakt door het verzoek om de bovenregionale plannen te actualiseren. Ik kom daar later in de brief op terug.

Samen met de gemeente Den Haag heeft de GRJR voor het jaar 2023 financiële rust gecreëerd voor iHUB en Schakenbosch. Wij gaan die tijd gebruiken om het onderzoek van AEF te vertalen naar een bovenregionaal plan waarmee we richting gaan geven aan de continuïteitsplannen van de zorgaanbieders.

JeugdhulpPlus is gekwalificeerd als "cruciale zorg" waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de continuïteit van zorg voor de betreffende jeugdigen. Voor de korte termijn betekent dit dat het voortbestaan van de betreffende instellingen gewaarborgd moet zijn. Voor de langere termijn betekent dit dat er een plan moet komen waarin voor het hele landsdeel vastgelegd is hoe (alternatieven voor) gesloten jeugdhulp gewaarborgd is voor jeugdigen die deze zorg nodig hebben en bij welke instellingen zij daarvoor terecht kunnen.

Bovenregionaal plan gesloten jeugdhulp

Rotterdam heeft in 2021 als coördinerende gemeente voor het landsdeel een bovenregionaal plan gesloten jeugdhulp opgesteld. Dit plan was een voorwaarde voor de specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp (SPUK), die is bedoeld voor het afstoten of verbouwen van locaties en voor vervangende nieuwbouw. Het bovenregionale plan bevat het toekomstperspectief op gesloten jeugdhulp in het landsdeel. Daarnaast hebben iHUB en Schakenbosch op basis van het bovenregionale plan een strategisch vastgoedplan opgesteld.

VNG en het ministerie van VWS hebben in december 2022 aan de 11 coördinerende gemeenten in Nederland gevraagd om hun bovenregionaal plan gesloten jeugdhulp uiterlijk 1 februari 2023 te actualiseren en daarna halfjaarlijks. Rotterdam is in december 2022 met de vijf jeugdhulpregio's en de aanbieders in het landsdeel een proces gestart om tot uitgangspunten voor de af- en ombouw van de gesloten jeugdhulp te komen op basis van het AEF-rapport. In het IBT richt VWS zich op het monitoren van de bestuurlijke samenwerking om een duurzame toekomst van JeugdzorgPlus te garanderen in landsdeel Zuidwest.

Tenslotte

De focus in het IBT is recent verschoven van financiële zekerheid voor de zorgaanbieders (verantwoordelijkheid GRJR) naar inhoudelijke keuzes die wij als gemeenten moeten maken voor deze zorgvorm (primaire verantwoordelijkheid van de coördinerende gemeente). Daarom is dit mijns inziens een goed moment om de commissie hierover te informeren. Ik ga ervan uit dat het Interbestuurlijk Toezicht ons helpt in de samenwerking binnen het landsdeel rond de benodigde hulp voor deze specifieke groep jeugdigen. Als er relevante ontwikkelingen zijn met betrekking tot het Interbestuurlijk Toezicht dan informeer ik u daarover.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Ronald Buijt
Wethouder Zorg, Ouderen, Jeugdzorg